

PORADY

Jak pracować z dzieckiem mającym trudności w czytaniu i pisaniu?

Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu określane są mianem dysleksji rozwojowej. Nie towarzyszy im obniżony poziom rozwoju intelektualnego. Przyczyną dysleksji mogą być zaburzenia spostrzegania: słuchowego, wzrokowego, ruchowego (funkcji percepcyjno-motorycznych); zaburzenia integracji poszczególnych funkcji (integracji funkcji percepcyjno-motorycznych); zaburzenia funkcji językowych; zaburzenia pamięci: wzrokowej, słuchowej, ruchowej; zaburzenia uwagi czy lateralizacji.

Niezależne od rodzaju przejawianych trudności dyslektycznych wskazane jest:

- otoczenie dziecka atmosferą tolerancji i zrozumienia dla niezależnych od niego trudności,
  - udzielenie wsparcia emocjonalnego poprzez zauważanie nawet niewielkich sukcesów, wysiłku i dodatkowej pracy, mającej na celu zwiększenie poprawności pisania czy czytania,
  - kontynuowanie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych nakreślonych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną,
  - współpraca z nauczycielami: omawianie postępów i trudności dziecka.
- Co rodzice mogą zrobić w domu? (przykłady ćwiczeń)

1. Zadania mające na celu korekcję postrzegania wzrokowego:

- porównywanie obrazków - znajdowanie różnic,
- tworzenie wyrazów z nieuporządkowanych liter,
- wyodrębnianie słów z „rozsypanki” wyrazowej,
- wykorzystywanie komputera - zmiana czcionki na jednolitą (również pod względem koloru) w przygotowanym przez nas wcześniej tekście.

2. Zadania mające na celu korekcję postrzegania słuchowego:

- powtarzanie ze słuchu: zabawa w głuchy telefon,
- wymienianie na zmianę z dzieckiem wyrazów zaczynających się na wybraną głoskę,
- czytanie przez rodzica krótkich opowiadań, rymowanek - powtarzanie przez dziecko słyszanego wcześniej tekstu,
- szukanie jak największej ilości rymujących się par słów,
- wykorzystywanie dostępnych w księgarniach płyt/kaset z nagraniami lektur - dziecko może powtarzać (opowiadać) krótkie fragmenty (śledzenie tekstu podczas słuchania może stanowić kolejne ćwiczenie usprawniające tę funkcję).

3. Zadania mające na celu korekcję funkcji motorycznych:

- malowanie, rysowanie,
- tworzenie papierowych zabawek - wykorzystywanie sztuki „origami”,
- sklejanie modeli,
- obrysowywanie przez kalkę figur, postaci z bajek.

4. Wskazówki do pracy z dziećmi z zaburzeniami uwagi:

- pomoc dziecku w przygotowaniu miejsca do nauki: uporządkowanie biurka; wyeliminowanie bodźców, które mogą rozpraszać dziecko w trakcie wykonywania zadań edukacyjnych,
- pomoc dziecku w ustaleniu planu dnia – należy wyznaczyć czas na zabawę, naukę, itp.,
- wzbudzanie zainteresowania przyswajanym materiałem – znajdowanie dodatkowych źródeł wiedzy na dany temat, pogłębianie interesujących dziecko wątków.

Praca z dzieckiem z trudnościami w czytaniu - czytanie w parach.

Jeśli dziecko z trudem literuje, bądź ma trudności ze składaniem liter, należy odczytywać wyrazy płynnie, lekko je rozciągając (ćwiczenie nie powinno trwać zbyt długo – około 10-15minut).

Jeśli dziecko popełnia błędy, ale czyta samodzielnie, możliwa jest technika naprzemiennego czytania (to samo zdanie czyta najpierw dziecko a potem dorosły) lub czytania równoczesnego – w taki sposób, aby dziecko słyszało wyrazy, kiedy na nie patrzy.

Podczas czytania pomocne może okazać się stosowanie przez dziecko kolorowej linijki; przesuwanie jej pod kolejnymi wierszami tekstu może ułatwić koncentrację na odczytywanym w danym momencie fragmencie.

Praca z dzieckiem z trudnościami w pisaniu.

Warto pamiętać, że krótkie, ale systematyczne ćwiczenia mogą być bardziej skuteczne niż wielogodzinne wieczorne siedzenie. W celu usprawnienia umiejętności pisania (zwłaszcza w kontekście ortografii) zaleca się pisanie z pamięci. W przypadku dzieci starszych – pisanie ze słuchu. W ćwiczeniu poprawnej pisowni można wykorzystywać komputer. Przykładem może być tworzenie przez rodziców powiązanych logicznie ciągów wyrazowych – zadaniem dziecka jest wstawianie za pomocą spacji odstępów pomiędzy rozpoznanymi wyrazami (ćwiczenie usprawnia również umiejętność czytania).

10 magicznych sztuczek, aby mieć grzeczne dziecko

USTALAMY ZASADY I ICH PRZESTRZEGAMY

Mów o swoich oczekiwaniach używając prostych, krótkich zdań typu: „ Nie wolno bawić się jedzeniem”, „Chodzimy w papuciach”, „To leży na stole”. Im młodsze dziecko, tym krótsza pamięć, dlatego trzeba często te reguły przypominać. Ważne, aby reagować za każdym razem, gdy malec łamie zasadę. Jeśli zobaczy, że czasem przemykaś oko na to co robi (np. „mama mówiła, że nie mogę bawić się telefonem komórkowym, a dziś mi ją dała”) będą kłopoty z wyegzekwowaniem posłuszeństwa.

AKCEPTUJEMY UCZUCIA - KIERUJEMY ZACHOWANIEM

Umiejętność panowania nad uczuciami to prawdziwa sztuka, która nawet dorosłym się nie udaje. Trudno więc wymagać tego od dziecka. A jednak, gdy malec płacze lub się złości to często mówimy: „Jesteś niegrzeczny”. Nie strofuj go za to, że rozpacza czy się denerwuje. Może to robić. Natomiast, należy reagować, gdy łamie ważne zasady współzycia – chce cię bić lub coś zniszczyć. Powiedz, że rozumiesz co czuje, podpowiedz jak może wyrazić uczucia w inny sposób: „ Widzę, że jesteś na mnie zły, ale nie wolno mnie szczypać – możesz uderzyć w poduszkę”.

CZĘSTO CHWALIMY ZA TO, CO DOBRE

Zwykle komentujesz zachowanie dziecka, gdy jest niegrzeczne a to, że cię słucha przyjmujesz za oczywistość. Tymczasem pochwały są ważne - utrwalają dobre zachowania !

- Gdy malec posłusznie odłoży przedmiot na półkę, którym nie pozwoliłeś się bawić, docień to mówiąc: „podoba mi się, że tak szybko mnie posłuchałeś/łaś”.

- Niech dziecko słyszy jak dobrze mówisz o nim przy innych np.: „ Kubuś bardzo pomógł mi dziś w zakupach. Lubię chodzić z nim do sklepu”.

- Nawet krytykując malca, staraj się powiedzieć o nim coś dobrego: „trochę kruszyłeś, ale wiem, że potrafisz jeść uważniej”.

UPRZEDZAMY MALCA CO GO CZEKA

Nikt nie lubi przerywać nagle swoich zajęć i reagować „na gwizdek”. Dziecku będzie łatwiej posłuchać cię, jeśli wcześniej zapowiesz polecenie np.: „ zaraz poproszę cię na obiad, powiedz zabawkom, że będziesz musiała na chwilę od nich odejść”.

ZAMIENIAMY POLECENIE NA ZABAWĘ

Postaraj się, żeby spełnianie twojego polecenia kojarzyło się dziecku z czymś atrakcyjnym np.: „posprzątaj klocki - spróbuj trafić nimi do pudełka”, „czas iść do kąpielni - daj mi rękę, pociąg do wanny odjeżdża”.

DAJEMY DZIECKU MOŻLIWOŚĆ WYBORU

Malec lubi czuć, że decyduje o swoich sprawach. Wydając polecenie postaraj się, by poczuł, że ma wpływ na sytuację np.: „nie wolno stawać na krześle, zejź z niego lub zeskocz - jak wolisz”, „załóż buciki - wolisz sam, czy mam ci pomóc”.

MÓWIMY KRÓTKO

Dziecko nie umie jeszcze długo koncentrować się na twoich słowach. Poza tym, podobnie jak każdy z nas nie lubi słuchać długich narzekań na swój temat. Jeśli więc ociąża się z wypełnieniem twojego polecenia, zamiast wymówek: „ mówiłam ci, żebyś nie rzucał papierków po cukierkach na podłogę, od tego jest miejsce w koszu, które jest w kuchni pod zlewem”, lepiej wskazać na podłogę i powiedzieć krótko, ale stanowczo: „ synku/córeczko, papierek wędruje do kosza”.

NIE WYMAGAMY OD RAZU ZBYT WIELE

Pewnie chcielibyście jak najszybciej nauczyć swoje dziecko dobrych manier. Ale na to potrzeba czasu. Nie oczekuj, że dwulatek będzie spokojnie siedział przy rodzinnym obiedzie a czterolatek z radością przygotowuje się do przedszkola. Nie dziw się, gdy pięciolatka zignoruje waszą sąsiadkę, zamiast się przywitać. Potrzeba jeszcze wielu wspólnych posiłków i spotkań z ludźmi, aby wasze nauki przyniosły efekt. Pamiętaj o tym, a na pewno oszczędzisz sobie niepotrzebnych nerwów a dziecko tego, że jest niegrzeczne.

USTALAMY KONSEKWENCJE

Wydając polecenie czy zakazując czegoś, dobrze zawsze rozważyć, co zrobisz, gdy malec nie będzie chciał cię posłuchać. Uprzedź go o tym, co się stanie: „jeśli znowu sypniesz piaskiem - wyjdiesz z piaskownicy.” Oczywiście, jeśli malec nie zareaguje, koniecznie trzeba dotrzymać słowa. Dobrze jest także, pozwolić dziecku doświadczyć konsekwencji jego złego zachowania, np.: „bawiłeś się sokiem i wylałeś go - nie kupię ci drugiego”.

KRYTYKUJEMY ZACHOWANIE, A NIE DZIECKO

Komentując złe zachowanie staraj się nie przyklejać dziecku „łatki”, no.: „jesteś gapą”, „straszna z ciebie maruda”. Takie słowa zapadają maluchowi głęboko w pamięć i mogą sprawić, że będzie zachowywać się jeszcze gorzej (skoro i tak rodzice o mnie źle myślą). Krytykując dziecko postaraj się wskazywać na konkretne zachowania, np.: „nie podoba mi się, że krzyczysz na siostrę”, „zezłościło mnie, że trzasnąłeś drzwiami.” Bardzo ważne jest, aby postępowanie wychowawcze było mądre i przemyślane, oparte na szacunku do dziecka i uznaniu jego indywidualności.

Opracowała: psycholog Renata Góral

Przemoc w szkole - definicje, charakterystyka i opis zjawiska

Złość to emocja (uczucie). Jest związana z mobilizacją energii i pojawia się zazwyczaj w sytuacjach, w których napotykamy na przeszkodę (szeroko rozumianą) w osiągnięciu ważnego dla nas celu. Przeżywają ją wszyscy i nie mamy wpływu na jej pojawienie się. Dlatego złość nie jest samo w sobie ani złe, ani dobre. Możemy mieć natomiast wpływ na to, co robimy, gdy czujemy złość.

Agresję definiuje się najczęściej jako świadome, zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szeroko rozumianej szkody - fizycznej, psychicznej lub materialnej. Jej charakterystyczną cechą jest używanie przez kogoś siły fizycznej lub psychicznej wobec osoby o zbliżonych możliwościach, mającej zdolność skutecznej obrony. Agresja jest często, lecz nie zawsze, sposobem wyrażania złości. W szczególnych warunkach agresja może przeradzać się w przemoc.

Przemoc to wykorzystanie swojej przewagi nad drugim człowiekiem (fizycznej, emocjonalnej, społecznej, duchowej). Mamy z nią do czynienia wówczas, gdy osoba słabsza (ofiara) poddana jest przez dłuższy czas negatywnym działaniom osoby lub grupy osób silniejszych (sprawcy przemocy).

Skutki przemocy - prześladowanie i dokuczanie może dotyczyć każdego, niezależnie od jego wyglądu, umiejętności, zdolności czy sprawności fizycznej. Niektóre osoby mogą wyglądać lub zachowywać się tak, że inni częściej im dokuczają, jednak to nie one są za to odpowiedzialne. Konsekwencje przemocy ponoszą wszyscy uczestnicy takich sytuacji. Ofiary przeżywają trudne emocje - poczucie poniżenia i upokorzenia, wstyd, lęk, rozpacz i smutek. Długofalowe skutki dla ofiar to obniżona samoocena i problemy społeczne - trudności w nawiązywaniu kontaktów, skłonność do izolacji. Ofiary przemocy szkolnej bardzo rzadko mówią dorosłym o swoich problemach. Często mają doświadczenia bagatelizowania ich problemów przez dorosłych ("przezywają cię - nie zwracaj na to uwagi", "nie skarż"). Obawiają się też pogorszenia sytuacji, zemsty ze strony prześladowców. Ponadto przeszkadza im wstyd i poczucie winy - "kozioł ofiarny" jest przekonany, że wina tkwi w nim samym. Długotrwałe podleganie presji agresorów może prowadzić do zaburzeń somatycznych, często bardzo poważnych. Dla sprawców przemocy konsekwencją jest utrwalanie się sposobu agresywnych zachowań, obniżanie się poczucia odpowiedzialności za własne działania, skłonność do zachowań aspołecznych, łatwe wchodzenie w konflikty z prawem. Świadców przemocy, którzy nie potrafili się jej skutecznie przeciwstawić, często latami przechowują poczucie winy, niezadowolenie i pretensje do siebie, uczą się też bierności, bezradności i nie reagowania w trudnych sytuacjach.

Formy przemocy szkolnej to:

Bezpośrednia przemoc fizyczna - bicie, kopanie, plucie popychanie, szarpanie, wymuszanie pieniędzy, zabieranie przedmiotów, niszczenie własności, przezywanie, wyśmiewanie

Bezpośrednia przemoc słowna i niewerbalna - dokuczanie, przezywanie, wyśmiewanie, wyszydzanie, obrażanie, ośmieszanie, grożenie, rozpowszechnianie plotek i oszczerstw (również poprzez sms-y i internet), pokazywanie nieprzyzwoitych gestów

Pośrednie formy przemocy - namawianie innych do ataków fizycznych lub słownych, naznaczanie, wykluczanie i izolowanie z grupy

Czynniki ryzyka wystąpienia przemocy w szkole:

Można wymienić następujące grupy czynników ryzyka eskalacji przemocy w szkole:

1. Niewłaściwy system norm m.in.:

sprzeczność koncepcji wychowania i postępowania

normy preferujące użycie siły

nieprzestrzeganie norm przez osoby znaczące

2. Brak reakcji na zachowania agresywne m.in.:

brak reakcji na drobne wykroczenia typu wagary, spóźnienia, graffiti

brak reakcji ze strony nauczycieli na zachowania agresywne uczniów, bagatelizowanie ich

konflikty długo pozostają nierozwiązane, brak skutecznej mediacji

bierność świadków

3. Czynniki związane z organizacją nauczania m. in.:

nuda, brak zagospodarowania czasu

ograniczenie przestrzeni, zagęszczenie, hałas

brak możliwości relaksu i odprężenia (dla uczniów i nauczycieli)

mała ilość zajęć pozalekcyjnych zajęć pozalekcyjnych.

4. Czynniki związane z relacjami uczeń - nauczyciel - rodzic m. in.:

brak autentycznego kontaktu i dialogu między uczniami, nauczycielami i rodzicami

wysoki poziom frustracji wśród nauczycieli